

УДК 061.2-055.2.(477)

DOI <https://doi.org/10.32840/1992-5786.2021.75-1.17>**М. І. Воровка**

доктор педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри педагогіки і педагогічної майстерності
Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького,
доцент кафедри соціально-гуманітарних наук
Таврійського державного агротехнологічного університету імені Дмитра Моторного

СТАНОВЛЕННЯ ГРОМАДСЬКИХ ЖІНОЧИХ ОРГАНІЗАЦІЙ У НЕЗАЛЕЖНІЙ УКРАЇНІ

У статті проаналізовано становлення громадських жіночих організацій в Україні. Щодо визначення поняття «громадська організація» авторка дотримується підходу, що це «добровільне, незалежне, неприбуткове об'єднання громадян, яке ґрунтується на спільності інтересів її членів і спрямоване на досягнення соціально значущих цілей, захист інтересів і розв'язання соціальних проблем суспільства, громад, соціальних груп та індивідів».

З'ясовано, що, за даними Єдиного державного реєстру підприємств та організацій України (ЄДРПОУ), у 2019 р. (навіть без даних із тимчасово окупованої території) кількість громадських організацій зросла до 80 тис. Четверть із цих громадських організацій України розв'язують проблеми домашнього насильства та гендерної нерівності (25 %). Водночас реєстр громадських об'єднань видавав більш як 500 організацій, назви яких містять слово «жіноча/-ий», більш як 500 – похідні від іменника «жінка», більш як 25 – похідні від слова «гендер».

З'ясовано, що, на відміну від західних країн, де базовою функцією жіночих організацій був правовий захист, в Україні вони здебільшого зосереджуються на соціальній допомозі та культурно-освітній діяльності.

Вказується, що розгалуження мережі громадських організацій різного спрямування є однією з найважливіших ознак демократичного суспільства. Зазначено, що за роки незалежності в Україні сформувався впливовий агент соціальних змін – жіночі організації, до яких належать: традиційні, соціально-орієнтовані жіночі рухи, організації ділових жінок і феміністичні (гендерні) рухи. Діяльність останніх сприяла освоєнню цінностей демократії, зокрема гендерної рівності, трансформації суспільних поглядів щодо становища жінки в суспільстві, стимулювала зрушення в суспільній свідомості щодо гендерних питань, впливала на розвиток демократичних процесів, а також сприяла інституціоналізації гендерних досліджень і гендерної освіти в Україні.

Ключові слова: громадська організація; жіночий рух; класифікація течій жіночого руху: традиційні, соціально-орієнтовані; організації ділових жінок, феміністичні (гендерні), жіночі організації України.

Постановка проблеми. У 2000-х роках період активізації громадянського суспільства змінився посиленням контролю та заборон у регулюванні гендерних відносин у суспільстві з боку інститутів влади (держава, церква, ринок). Подальше посилення патріархальної ідеології після розпаду СРСР О. Мезенцева (1992) [9] визначила як «постсоціалістичний патріархальний ренесанс», а Т. Журженко (2004) [6] – як «пострадянський традиціоналізм». У ЗМІ, політичному та академічному дискурсі наголошується на зростанні соціальної значущості традиційних жіночих ролей дружини та матері, поверненні чоловікові економічної відповідальності за забезпечення сім'ї, важливій ролі «традиційно міцної» української сім'ї в процесах консолідації та відродження нації, значенні жіночої репродуктивної функції для посилення позицій українського етносу. Ідеалізація «традиційної сім'ї» передбачала дистанціювання від комуністичного досвіду, нав'язаного державою формального егалітаризму та повернення до «природних» гендерних ролей [6, с. 268].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Із розпадом СРСР та відмовою від комуністичної ідеології радянські досягнення в сфері рівності чоловіків і жінок було знецінено, і вони не набули популярності в нових соціально-економічних умовах.

Пострадянський традиціоналізм, на думку Т. Журженко, має низку загальних істотних характеристик:

- абсолютизація сім'ї як однієї з вищих соціальних цінностей, її ідеалізація як форми соціального зв'язку між людьми; протиставлення сім'ї як соціальної норми «девіантним» несімейним формам організації життя;

- різко негативне ставлення до практики та результатів радянської сімейної та гендерної політики як таких, що мали моральні наслідки;

- фактичне зведення сім'ї до репродуктивної функції, до завдань дітонародження та соціалізації дітей; відносини подружжя розглядаються як похідні від батьківства;

- відновлення й розширення виробничої функції сім'ї задля відродження її моральної та

економічної автономії, гідності та високого статусу в соціумі;

– критика радянського досвіду гендерних відносин у родині, пов'язаних із порушенням «природного» поділу ролей, обов'язків і повноважень, з відмовою від основного принципу сімейного єдності – взаємодоповнюваності. На думку прихильників традиціоналізму, демократичний принцип рівних прав не можна поширювати на сімейні стосунки, які принципово передбачають нерівність, пов'язану зі статтю й віком його членів, що забезпечує формування сім'ї як цілісної та гармонійної спільноти;

– визначення пріоритетів сімейної політики колективними інтересами сім'ї як спільноти, що не диференціюється; вороже або байдуже ставлення до проблеми репродуктивних прав [6, с. 270–275].

Загалом відродження традиціоналізму є глобальним процесом, своєрідною відповіддю на виклики модернізації в сімейній сфері. Оскільки в Україні, як і в будь-якій іншій країні в період національного відродження, відбувалося звернення до жіночо-материнської символіки, український пострадянський патріархальний ренесанс спирався на націоналізм і національну міфологію. На зміну остаточно дискредитованому канону жіночності – «радянської супержінки» – прийшов образ Берегині – утілення національного ідеалу «Українки-Матері». Хоча популяризатори образу Берегині апелюють до історичних коренів, він, як доводить дослідниця у сфері історії та антропології О. Кісь [8], є цілком новочасним кабінетним міфом, створеним на зламі 80–90-х рр. на хвилі національного піднесення під гаслом відродження української духовності, етнічної ідентичності та культурних цінностей. За майже повної відсутності ґрунтовних історико-етнографічних досліджень становища українських жінок у минулому з'явилася безліч науково-популярних публікацій, що легітимізували в академічному дискурсі український патріархальний міф, а також міф про Берегиню. Його творці романтизують і сакралізують образ Українки-Матері, недвозначно вимагаючи материнської самопошвяти від кожної української жінки й щодо власної сім'ї, і щодо своєї великої родини – Нації. Це означає перетворення жіночих репродуктивних функцій (і самого материнства) на фактор суспільного престижу та влади, виведення жіночих соціальних ролей суто з природних, біологічних, анатомічних особливостей жіночого тіла.

Літературознавиця, одна з фундаторок гендерних студій в Україні С. Павличко, писала, що «патетична за формою та антиісторична по суті» теорія щодо культу матері є виявом глибинної зневаги до жіноцтва та «загалом має надати несправедливого зведення статусу жінки до другорядних суспільних ролей романтичного серпанку. Крім

того, вона має відвернути її увагу від сучасної проблематики до гордого захоплення власним минулим» [11, с. 61]. Американська україністка М. Рубчак [15], яка, хоча й підтримує думку про український матріархат, втрачений під культурним і політичним впливом Росії, гадає, що образ Берегині ґрунтується на культурі материнства, а не жінки як повноцінної та повноправної людини. Суттєво завищений статус Берегині має компенсувати біль від реального жіночого безправ'я й водночас нав'язати жінці модель її ідентичності в межах патріархальних моделей.

Розвиток громадського руху, розгалуження мережі громадських організацій різного спрямування є одними з найважливіших ознак демократичного суспільства. Оскільки в сучасному науковому дискурсі є багато підходів до визначення поняття «громадська організація», ми будемо дотримуватися підходу, за яким «узагальнено громадську організацію можна визначити як добровільне, незалежне, неприбуткове об'єднання громадян, яке засноване на спільності інтересів її членів і спрямоване на досягнення соціально значущих цілей, захист інтересів і розв'язання соціальних проблем суспільства, громад, соціальних груп та індивідів» [4, с. 42].

За даними Єдиного державного реєстру підприємств та організацій України (ЄДРПОУ), з 2012 по 2018 рр. (у 2018 р. – навіть без даних із тимчасово окупованої території) кількість громадських організацій зросла з 59 тис. до 80 тис. [14, с. 110]. Чверть із цих громадських організацій України розв'язує проблеми домашнього насильства та гендерної нерівності (25 %).

Мета статті – проаналізувати становлення громадських жіночих організацій в Україні.

Виклад основного матеріалу. Піонери жіночого руху, що відродився після проголошення незалежності, намагалися ідейно пов'язати себе із подібними структурами, що діяли в Україні у дореволюційні часи або у Західній Україні у міжвоєнний період, але не мали під собою інституційної спадщини та суспільної підтримки. Тому подальший розвиток жіночого руху в Україні набув, на думку М. Богачевської-Хом'як [1, с. 161], виразних феміністичних ознак унаслідок стихійно прогресивних під час ринкових перетворень економіки, дискримінації жінок в політичній сфері та на ринку праці. На противагу попереднім періодам української історії жіночий рух став частиною життя українського суспільства.

Якщо в західних країнах базовою функцією жіночих організацій був правовий захист, то в Україні вони здебільшого зосереджуються на соціальній допомозі та культурно-освітній діяльності. Це зумовлено успадкованим від радянського минулого інституційним підґрунтям – законодавством, що забезпечувало та захищало основні

соціальні та політичні права жінок. Тому громадські організації на фоні соціально-економічної кризи в країні протягом 1990-х рр. перемкнулися на більш актуальні завдання – проблеми сімейної та молодіжної політики, материнства, охорони здоров'я, розвитку культури, освіти, захист прав дітей [10, с. 38]. Реєстр громадських об'єднань станом на квітень 2019 р. видавав більш як 500 організацій, назви яких містять слово «жіноча/-ий», понад 500 – похідні від іменника «жінка», більш ніж 25 – похідні від слова «гендер». Для розуміння змісту та місії жіночого руху доцільно скористатися запропонованою Л. Смоляр [12] класифікацією ідейних течій жіночого руху:

1. Традиційні жіночі рухи, які відродились одними з перших на базі раніше наявних жіночих організацій дореволюційних і повоєнних часів України: «Союз українок», що спрямовував діяльність жіноцтва на відродження історичних святинь і духовної культури українського народу; «Жіноча громада», яка сприяла відродженню громадянського суспільства, підвищенню соціального статусу та подоланню дискримінації жінок; «Всеукраїнське товариство імені О. Теліги», яке зосереджувалося на досягненні жінками рівних прав із чоловіками й утвердженні української державності тощо. Значну увагу ці та багато інших таких організацій приділяють благодійництву.

2. Соціально-орієнтовані жіночі рухи – найчисленніші з жіночих організацій, які виникли у відповідь на пекучі соціальні проблеми в суспільстві: «Організація солдатських матерів України» займається громадським контролем в армії та дотримується ідеології материнства у своїй культурній і політичній діяльності; спілка жінок-трудівниць «За майбутнє жінок України» ставить за мету поліпшення стану жінок і дітей, а також подолання демографічної кризи в Україні; еколого-просвітницькі організації «Екофем», «Дитина та довкілля» зосереджувалися на екологічному вихованні дітей, формуванні екологічного мислення; Сімферопольський жіночий клуб «Дочки-матері», одеська жіноча організація «Мати і дитя» займалися проблемами захисту соціально-економічних, правових та інших інтересів жінок-матерів. Соціально-орієнтовані жіночі рухи не виявляють активності в обстоюванні саме жіночих прав, оскільки орієнтуються на розв'язання нагальних соціальних потреб.

3. Організації ділових жінок – об'єднання економічного характеру на ґрунті ділових відносин: створена однією з перших київська федерація ділових жінок «Либідь»; кредитний союз «Жіноча взаємодопомога»; ГО «Ділові українські жінки», діяльність якої має на меті зміцнення впливу та ролі жінки в реформуванні українського суспільства; «Ліга ділових і професійних жінок України», діяльність якої спрямована на впровадження рівних прав і можливостей жінок і чоловіків, запоби-

гання торгівлі людьми та насильству в сім'ї, участь жінок в економічних і соціальних перетвореннях тощо. Усі вищезазначені жіночі рухи спрямовують свою діяльність на зміну становища жінки в суспільному, політичному житті, підприємстві, намагаються досягти рівноправ'я з чоловіками;

4. Феміністичні (гендерні) рухи створюються та діють на основі групових спільних інтересів, взаємодовіри й порозуміння та мають форму громадянських ініціатив. До них належать професійні організації жінок («Українська асоціація жінок-кінематографісток», «Фемін інформ», «Жінка в засобах масової інформації», «Асоціація жінок-юристок України «ЮрФем» тощо), які формально не визнають себе феміністичними. Через солідарний характер відносин, взаємопідтримку всередині груп створюють можливості для структуралізації жінок як соціальної групи, надають їхній діяльності організованого характеру, формують культуру свідомості жінки як особистості, активного суб'єкта в соціальному просторі, сприяють освоєнню свободи як складника демократії, зокрема й паритетної. Своєю діяльністю вони сприяють трансформації суспільних поглядів щодо становища жінки в суспільстві. Варто зазначити, що через скептичне ставлення до феміністичних ідей, почасти успадковане ще з радянських часів, навіть у 2017 р. незначний відсоток жіночих організацій офіційно визначав себе як феміністичні [13]. База відомостей жіночих організацій «Український жіночий портал»¹, за даними на 2019 р., містить інформацію про 288 жіночих організацій і тільки 16 організацій – за ключовим словом «фемінізм». Більшість із цих організацій існує формально. За даними експертів, на всеукраїнському рівні активно діють 20–30 організацій, діяльність ще 30–40 має регіональний характер [10].

До цієї групи належать правозахисні та благодійницькі організації, що зорієнтовані на розв'язання гендерних питань. У 1997 р. було створено Центр «Ла Страда – Україна» – громадську міжнародну правозахисну організацію, яка працює для забезпечення гендерної рівності, запобігання всім видам гендерного насильства, зокрема насильства в сім'ї, протидії торгівлі людьми та забезпечення прав дітей, сприяючи впровадженню міжнародних стандартів прав людини в усі сфери життя суспільства та держави. До завдань Центру, який 20 років очолює К. Левченко (з 2018 р. – урядова уповноважена з питань гендерної політики), зокрема, належить сприяння підвищенню рівня інформованості суспільства про права людини, досягнення гендерної рівності в суспільстві, необхідність ліквідації всіх форм насильства та жорстокого поводження; сприяння проведенню досліджень із зазначеної проблематики, організації конференцій, форумів, громадських акцій.

¹ <http://portal.uwf.org.ua/>

«Ла Страда – Україна» є членом Координаційної ради із запобігання торгівлі жінками при Уповноваженому Верховної Ради з прав людини, Експертної робочої групи при Міжвідомчій координаційній раді із запобігання торгівлі людьми, Громадської ради при Міністерстві внутрішніх справ України з питань забезпечення прав людини. У 2004 р. Центр «Ла Страда – Україна» став засновником і членом міжнародної асоціації «Ла Страда»².

У 2000 р. був створений та активно діє сьогодні Український жіночий фонд – міжнародна благодійна організація, що надає фінансову, інформаційну та консультативну допомогу організаціям громадянського суспільства з України, Молдови та, донедавна, Білорусі. УЖФ, директоркою якого є О. Бондар, є членом Міжнародної мережі жіночих фондів та Форуму благодійників України. Свою місію фонд убачає в допомозі таким організаціям, зокрема жіночим, відігравати активну роль у процесах розбудови демократичного суспільства, яке забезпечує рівність, справедливість і реалізацію людських прав шляхом підтримки громадянського суспільства через надання фінансових можливостей. Завдання фонду: просування людських прав та основних свобод громадян через зміцнення організацій громадянського суспільства; залучення ресурсів для підтримки громадянського суспільства через сприяння в розвитку культури філантропії в Україні; посилення консолідації жіночого руху як невіддільної частини громадянського суспільства України, Молдови та Білорусі; посилення участі громадянськості в процесах ухвалення рішень на різних рівнях; посилення уваги громадянськості до питань різноманітності та гендеру [2, с. 332].

Особливе місце в групі феміністичного руху посідали гендерні центри, з діяльністю яких пов'язана інституціоналізація гендерних досліджень і гендерної освіти в нашій країні. Більш детально їхній вплив на розвиток ГК суспільства буде розглянуто в наступному розділі.

Як вказує М. Богачевська-Хом'як [1, с. 41], до початку ХХІ ст. активізація громадської діяльності жінок в Україні була пов'язана з орієнтацією на розв'язання актуальних для нашого суспільства потреб, на відміну від рухів, які виникли у правовому суспільстві та спрямовані на нове для всієї історії людства, актуалізоване фемінізмом розуміння рівних прав.

Специфіка українського жіночого руху, на думку А.А. Карнаух [7], полягає в тому, що за роки незалежності: на початковому етапі в ньому переважала консервативна ідеологія «жінки-домогосподарки» та поступово наростали ідеї поміркованого характеру; українське жіноцтво не знаходить повною мірою застосування своєї політичної суб'єктності; український жіночий рух ще не став масовим явищем;

у реальному житті жіноче суспільство в Україні залишається значною мірою патріархальним.

Висновки і пропозиції. На відміну від Західної Європи та США, де жіночі організації щодо урядів виступають як група тиску, що намагається впливати на формування порядку денного публічної політики, актуалізуючи ті чи інші соціальні проблеми, в Україні спостерігаємо іншу ситуацію. Пострадянська політична культура, слабка ресурсна база та велика залежність від політичних рішень щодо соціальних проблем призвели до того, що між державою та жіночими громадськими об'єднаннями встановилися відносини патерналізму, що знижує політичний потенціал жіночого руху [10, с. 40].

На думку координаторки Громадської ради з гендерних питань при міжфракційному об'єднанні «Рівні можливості», керівниці Програми рівних можливостей жінок ПРООН Л. Кобелянської, жіночі організації в Україні не досить солідарні [5], проте ми можемо твердити, що жіночий рух у нашій країні стає агентом суспільних змін, розвивається повномасштабно, перетворюється на політичну та громадську силу. Представниці неурядових жіночих організацій беруть активну участь не тільки у формуванні державної політики щодо сім'ї, дітей, молоді, а також розвитку політики та інституційних механізмів забезпечення рівних прав і можливостей жінок та чоловіків в усіх сферах суспільного життя, протидії торгівлі людьми, насиллю та дискримінації. Пропозиції неурядових жіночих організацій враховуються під час формування державних програм і національних планів дій. Спільно з жіночими організаціями проводяться всеукраїнські заходи та масові акції, розв'язуються найгостріші соціальні проблеми.

Розвиток жіночих організацій стимулював зрушення в суспільній свідомості щодо гендерних питань, зумовив виокремлення гендерного руху, який набуває дедалі більшого впливу на демократичні процеси в країні, стає реальним актором впровадження у громадську думку та суспільне життя цінностей егалітарної гендерної культури, а також сприяє інституціоналізації гендерних досліджень і гендерної освіти в Україні.

Розгалуження мережі громадських організацій різного спрямування є однією з найважливіших ознак демократичного суспільства. За роки незалежності в нашій державі сформувався впливовий агент соціальних змін – жіночі організації, до яких належать: традиційні, соціально-орієнтовані жіночі рухи, організації ділових жінок і феміністичні (гендерні) рухи. Діяльність останніх сприяла освоєнню цінностей демократії, зокрема гендерної рівності, трансформації суспільних поглядів щодо становища жінки в суспільстві, стимулювала зрушення в суспільній свідомості щодо гендерних питань, вплинула на розвиток демократичних процесів, а також сприяла інституціоналізації гендерних досліджень і гендерної освіти в Україні [3, с. 23].

² <http://la-strada.org.ua/>

Список використаної літератури:

1. Богачевська-Хомяк М., Веселова О.М. Жіночий рух в Україні. Енциклопедія історії України: Т. 3: Е-Й / Редкол. : В.А. Смолій (голова) та ін. Київ : Наукова думка, 2005. С. 160–162.
2. Воронка М.І. Розвиток гендерної культури студентства у фокусі історико-педагогічного дослідження : монографія. Мелітополь, 2019. 410 с.
3. Воронка М.І. Теорія і практика розвитку гендерної культури студентів вищих навчальних закладів України (60-ті роки ХХ – початок ХХІ століття) : автореф. дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.01. Кропивницький, 2019. 42 с.
4. Євдокимова І.А. Тенденції розвитку громадських організацій у сучасній Україні. *Вісник ХНУ імені В.Н. Каразіна. Серія «Соціологічні дослідження сучасного суспільства : методологія, теорія, методи»*. 2018. Т. 41. С. 42–48. URL: <https://periodicals.karazin.ua/ssms/article/view/12527/11940>.
5. Жіночі рухи в Україні недостатньо солідарні: Лариса Кобелянська. *Громадське радіо—12.07.2015*. URL: <https://hromadske.radio/podcasts/prostir-rivnosti/zhinochi-ruhy-v-ukrayini-needostatno-solidarni-larysa-kobelyanska>.
6. Журженко Т.Ю. Старая идеология новой семьи: демографический национализм России и Украины. *Семейные узы: Модели для сборки : сборник статей*. Кн. 2 / сост. и редактор С.А. Ушакин. Москва : Новое литературное обозрение, 2004. С. 268–296.
7. Карнаух А.А. Різноманітність підходів до типології жіночих рухів. *Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова. Серія 22: Політичні науки та методика викладання соціально-політичних дисциплін*. 2015. Вип. 17. С. 70–76. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nchnpu_022_2015_17_15.
8. Кісь О.Р. Кого оберігає Берегиня, або Матріархат як чоловічий винахід. *Гендерний журнал «Я» (Інформаційно-освітнє видання)*. 2006. № (4) 16: Євроінтеграція. Харків, 2006. С. 11–16.
9. Мезенцева Е.Б. Равенство возможностей в сфере занятости, или «Защитные» меры: женщины перед лицом выбора. *Женщины и социальная политика (гендерный аспект) / отв. ред. З.А. Хоткина*. Москва : НИИ труда, 1992. С. 23–46.
10. Ніколайчук К.А. Жіночі громадські організації у суспільно-політичному житті сучасної України. *Вісник Дніпропетровського університету*. 2017. № 1. С. 35–41.
11. Павличко С.Д. Фемінізм. Київ : Основи, 2002. 322 с.
12. Смоляр Л.О. Самоорганізація жінок та відродження жіночого руху в Україні. *Жіночі студії в Україні : Жінка в історії та сьогодні : монографія / за заг. ред. Л.О. Смоляр*. Одеса : Астропринт, 1999. С. 178–223.
13. Сучасний жіночий / феміністичний рух в Україні: погляд зсередини. Український жіночий фонд, 2017. 19 с.
14. Феминологія : словарь терминов / Т.Н. Дубликаш, А.В. Дунебабин, Ю.Ю. Карасев, А.Н. Карпов, Е.Б. Левченко, О.Н. Пищулина (ред.). Харьков : Издательство ХНУ, 2002. 301 с.
15. Rubchak M. Evolution of a Feminist Consciousness in Ukraine and Russia. *The European Journal of Women's Studies*. 2001. Vol. 8 (2). P. 149–160.

Vorovka M. The establishment of public women's organizations in independent Ukraine

This article analyzes the establishment of public women's organizations in Ukraine. Concerning the definition of a "public organization", the author takes the approach that "it is a voluntary, independent, non-profit association of citizens, which is based on the common interests of its members and aims to achieve socially significant goals, protect the interests and social problems of society, communities, social groups and individuals".

Based on the data of the Unified State Register of Enterprises and Organizations of Ukraine (USREOU), it has been found out that in 2019 (even without data from the temporarily occupied territory) the number of NGOs increased to 80 thousand. A quarter of these NGOs in Ukraine address domestic violence and gender inequality (25 %). At the same time, the register of public associations has shown more than 500 organizations whose names contain the word "female", more than 500 organizations contain a word that derives from the noun "woman" and more than 25 organizations contain a word that derives from the word "gender".

It has been found out that in contrast to Western countries, where the basic function of women's organizations is legal protection, in Ukraine they mostly focus on social assistance and cultural and educational activities.

It is pointed out that the branching of the network of public organizations of different directions is one of the most important features of a democratic society. It is noted that during the years of independence, an influential agent of social change has been formed in Ukraine – women's organizations, which include: traditional and socially-oriented women's movements, business women's organizations and feminist (gender) movements. The activities of the latter have contributed to the development of the values of democracy, in particular, gender equality and transformation of public views on the position of women in society, stimulated a shift in public consciousness to gender issues, influenced the development of democratic processes as well as promoted institutionalization of gender research and gender education in Ukraine.

Key words: *public organization; women's movement; classification of women's movements: traditional, socially-oriented; business women's organizations, feminist (gender) organizations, women's organizations of Ukraine.*